

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Namen posvečuje sredstva! — Za čast naroda in dežele! — Naš denarni zavod. — Zborovanje »Saveza hrv. učiteljskih društev«. — Novi ljudskošolski zakon v Srbiji. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Listnica uredništva. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati. — Knjiga prirode.

Namen posvečuje sredstva!

Regulacija učiteljskih plač na Nižjeavstrijskem.

Večkrat smo imeli že priliko, poudarjati istinitost pri-slovice, ki smo jo zapisali na čelo te razpravice in ki je takorekoč evangelij vsega klerikalnega delovanja — bodisi posvetnega ali verskega.

Višek klerikalne rafiniranosti hočejo dognati ravnokar nižjeavstrijski antisemitje z regulacijo učiteljskih plač. Načrt, ki so si ga ravnodušno izmislile bistre glavice nižjeavstrijskega antisemitizma, je pač vsem kratkovidnejšem nekaj sijajnega, nekaj vzvišenega; a kdor prebere in dene ta načrt pod drobnogled, vidi takoj, da se hoče antisemitska prepotentnost ravno s pomočjo te regulacije obdržati na površju in da hoče nižjeavstrijski antisemitizem (klerikalizem) napraviti ravno s tem načrtom podkop našemu šolskemu zakonodajstvu. Ako se nam ta načrt obnese, tako si misli klerikalizem, ga bomo izkušali polagoma uvesti v vse ostale kronovine, in toliko proslavljeni šolski zakon iz l. 1867. ostane le na papirju!

Da je prišlo do regulacije učiteljskih plač ravno na Nižjeavstrijskem tako hitro, se ne čudimo prav nič. Zakaj kdor pozna le količkaj antisemitsko politiko izza zadnjega volilnega boja, ve, da so antisemitje zmagali v mnogih okrajih ravno s tem, da so znali dobiti nižjeavstrijske omahljive učitelje na svojo stran, da so jim obečali povišek njih plač. Odlagali in odlagali so do zadnjega in med tem časom so tudi spravili pod streho dva jako značilna predloga, o katerih je »Učit. Tovariš« pisal zadnjič.

Vemo, da jim bo slovenski klerikalizem pel v vseh mogočih variacijah slavospeve in prikazaval nižjeavstrijske antisemite kakor posebne prijatelje učiteljstva. Povemo pa glasno vsemu svetu, da ti slavospevi ne privabijo niti enega slovenskih učiteljev v njih tabor, ker je namen te regulacije preprozen.

Ako bi hotela antisemitska večina v nižjeavstrijskem deželnem zboru v istini dobro učiteljstvu, bi pač uredila gmotno stanje svojega učiteljstva, a brez onega priveska, ki takorekoč kvari ves efekt te regulacije, in ki ga je spravila v deželno zbornico pod imenom: »Die Landesschulreform«. Da tudi sami antisemitje ne mislijo resno s to preosnovo, temveč da je to le pesek v oči njih sobojevnikom-učiteljem, ni treba posebej poudarjati. Zakaj v to famozno »Landesschulreform« so sprejeli take točke, da jih vlada sploh ne more in ne sme predložiti v sankcijo, ako sama sebi noče

dati krepke zaušnice. Namen te »reform« je pač pred nedavnim časom izdal sam velemož dr. Lueger v državnem zboru, ko je rekel, da lahko spravi šolstvo v kljub šolskemu zakonu iz l. 1867. pod široki jezuitski klobuk. V tem, da antisemitska stranka ne misli na resnost regulacije učit. plač, nas pa še bolj utrja oni pasus, ki ga navaja tu »reform« za slučaj, ako se predloži v sankcijo, a ne samo regulacija in »reform«, temveč tudi vir dohodkov, s pomočjo katerih se pokrije regulacija.*) Glasi se: »daß alle in Schulan-gelegenheiten vorgelegten Gesetzentwürfe ein untrennbares Ganzes bilden und für diese, somit auch für den . . . Gesetzentwurf (o nakladi na pivo) gleichzeitig die kaiserliche Sanktion erteilt werde.«

Zanimivo je dalje dejstvo, kje je antisemitska stranka iskala virov v pokritje zvišanju učiteljskih plač. Upali smo zaslediti nekak ožji stik med antisemitskimi financneži in med »gospodom s Kamna«, oziroma dr. Šusteršičem. Prepričani smo bili, da so segle antisemitske korifeje pri iskanju virov učiteljskim plačam po onih »nedosežnih« člankih, ki jih je objavljval »Slovenec« iz peresa gospoda s Kamna, ali da so se oprejali genijalne misli »pettisočkronarjev«; saj bi jim te probleme lahko reševal ljubljenec dr. Luegerjev, državni in deželni poslanec — Slovenec prof. Sturm. Ali nepraktični možje so rajši segli po nakladi na pivo in s tem dali sijajno zadoščenje konfuznim člankarjem okrog »Slovenca«.

Oglejmo si torej najprej novo regulacijo učiteljskih plač v primeri s starimi plačami. Tu pride v poštev najprej Dunaj, a pozneje učiteljstvo izven Dunaja, zakaj regulaciji se precej razlikujeta.

Sedanja plača stanarina	Dunaj**)		Po regulaciji		Zvišek:
	skupaj:	plača stanarina	skupaj:	plača stanarina	
I. razred: ravnateljci meščanskih šol.					
3000	4000 K	3400	4600	600 K	
	1000	3200	1200	4400	
2300	3800	3000	4200	400	
II. razred: ravnateljice meščanskih šol.					
3000	4000	3200	4200	200	
	1000	3000	1000	4000	
2800	3800	2800	3800	0	

*) Regulacija bo zahtevala najmanj 2,162.000 K več stroškov.

**) Regulacija na Dunaju bo zahtevala blizu 2,075.800 K več.

III. razred: nadučitelji ljudskih šol.						
2600	3500	3000	4000	500		
	900	2800	1000	3800		
2400	3300	2600	3600	300		
IV. razred: nadučiteljice ljudskih šol.						
2600	3500	2800	3700	200		
	900	2600	900	3500		
2400	3300	2400	3300	0		
V. razred: meščanski učitelji prvega razreda.						
2200	800	3000	2600	3600	600	
		2800	2400	1000	3400	
2000	600	2600	2200	3200	600	
VI. razred: meščanske učiteljice prvega razreda.						
2200	500	2700	2400	2900	200	
		2600	2200	500	2700	
2000	400	2400	2000	2500	100	
VII. razred: ljudskošolski učitelji prvega razreda.						
1800	800	2600	2200	3000	400	
		2400	2000	800	2800	
1600	600	2200	1800	2600	400	
VIII. razred: ljudskošolske učiteljice prvega razreda.						
1800	500	2300	2000	2500	200	
		2200	500			
1600	400	2000	1800	2300	300	
IX. razred: meščanski učitelji in učiteljice drugega razreda.						
1400	240	1640	1800	400	2200	560
		1580			2040	
		1440			2000	
1200	180	1380	1600	240	1840	460
X. razred: ljudskošolski učitelji in učiteljice drugega razreda.						
1400	240	1640	1600	400	2000	360
		1580			1840	
		1440			1800	
1200	180	1380	1400	240	1640	260
Provizorični učitelji in učiteljice:						
1200	—	1200	1200	—	1200	0
800	—	800	1000	—	1000	200

Poleg teh dohodkov dobi učiteljstvo od I. do X. razreda šest petletnic po 200 K, ki se v pokojnino prištevajo. K tem dohodkom se morajo prišteti še razne funkcijske doklade. O njih izpregovorimo pri pregledu regulacije izven Dunaja.

Izven Dunaja.

Ravnatelji in učitelji meščanskih šol I. razreda: Sedanja plača 1800 in 2000 K; po regulaciji 2000, 2200, 2400 K; starostne doklade sedaj 6 po 200 K, v pokojnino štetih le polovico, potem 6 po 200 K, vse štete v pokojnino; funkcijske doklade ravnateljev sedaj 400—600 K, potem 400—700 K; najvišji dohodek sedaj 3800 K in stanovanje, potem 4300 K in stanovanje; stanarina meščanskošolskih učiteljev tega razreda sedaj 100, 140, 200 K, potem 160, 200, 280, 340, 400, 500 in 600 K*); najvišji dohodek sedaj 3400 K, potem 4200 K.

Ravnateljice in učiteljice meščanskih šol I. razreda: Plača sedaj 1800 K, potem 1800, 2000, 2200 K, 6 petletnic sedaj po 100 K, potem tudi 6 po 100 K; funk-

*) Stanarina se ravna po številu prebivalcev. Čim več prebivalcev šteje šolski okoliš, tem večja je stanarina.

cijske doklade ravnateljicam sedaj 400—600 K, potem 400 do 700 K; najvišji dohodek sedaj 3000 K in stanovanje, potem 3500 K in stanovanje; stanarina učiteljic sedaj 0, potem 160, 200, 240 K; najvišji dohodek sedaj 2400 K, potem 3040 K.

Nadučitelji in učitelji ljudskih šol I. razreda: Plača sedaj 1400, 1600, 1800 K, potem 1600, 1800, 2000, 2200 K; 6 petletnic po 100 K sedaj kakor tudi potem, funkcijske doklade nadučiteljem sedaj 100 do 400 K, potem 100 do 500 K, najvišji dohodek sedaj 2800 K in stanovanje, potem 3300 K in stanovanje; stanarine učiteljem sedaj 100, 140, 200 K; potem 160, 220, 280, 340, 400, 500, 600 K; najvišji dohodek sedaj 2600 K, potem 3400 K.

Nadučiteljice in učiteljice ljudskih šol I. razreda: Plača sedaj 1400, 1600 K, potem 1600, 1800, 2000 K; 6 petletnic po 100 K sedaj kakor tudi potem; funkcijske doklade nadučiteljicam sedaj 100—400 K, potem 100 do 500 K; najvišji dohodek sedaj 2600 K in stanovanje, potem 3100 K in stanovanje, stanarina učiteljicam, sedaj 0, potem 160, 200, 240 K; najvišji dohodek sedaj 2200 K, potem 2840 K.

Učitelji in učiteljice II. razreda na meščanskih šolah: Plača na novo 1400 in 1600 K, 6 petletnic po 200 K za učitelje, a 6 po 100 K za učiteljice; stanarina 120, 180 K.

Učitelji in učiteljice II. razreda ljudskih šol: Plača sedaj 1000, 1200 K, potem 1000, 1200, 1400 K; 6 petletnic po 100 K sedaj kakor tudi potem; stanarina potem 120, 180 K.

Začasno nastavljeni učitelji in učiteljice II. razreda na meščanskih kakor tudi ljudskih šolah: Letna nagrada sedaj 800 K, po vsplošljenosti izkušnji 900 K, potem 1000 K.

Pogoji za pomaknitev v višji plačilni razred so: Popolno zadovoljno delovanje v šoli in vedenje v šoli kakor tudi izven šole — »vollständig tadelloses«. V vsakem razredu pa mora dotična učna oseba biti najmanj štiri leta.

* * *

Zavora tej regulaciji pa obstoja iz teh-le točk: a) šolsko nadzorstvo, b) vzdrževanje šol in c) pravne razmere učiteljstva. — Iz tega elaborata podajamo le najmarkantnejše točke, da se spozna na prvi mah vsa ona rafiniranost, s katero se hoče antisemitska stranka obdržati na površju »ad calendas... in obenem imeti tudi vojke in bič v roki, da bo lahko in uspešno krotila upornežel«

a) Šolsko nadzorstvo.

Krajni šolski svet. Krajni šolski svet se voli na šest let (prej le na 3.) Vsak član kraj. šol. sveta, ki se ne udeležuje redno sej krajnega šol. sveta brez tehtnih vzrokov, se kaznuje s kaznijo 2—20 K. Denar se porabi za šolske namene. Ako je pa kak član krajnega šol. sveta sodno kaznovan, ali ako zanemarja dolžnosti kot član kraj. šol. sveta, ali ako je njegovo vedenje v kvar šoli, odstavi dež. šolski svet na predlog okraj. šol. sveta v sporazumu z deželnim odborom takega člana. Odstavljeni član ne more biti v tisti dobi več voljen.

Pritožbe odstavljenecv krajnih šolskih svetov ne opravičujejo njih nadaljno izvrševanje poslov v krajnih šolskih svetih. Katoliški duhovnik je zakoniti član krajnih šol

skih svetov. Ako pa obiskujejo šolo v kakem okraju otroci drugih v Avstriji pripoznanih veroizpovedovanj, tedaj dobe ti drugoverci, ako jih je v dotični občini po zadnjem štetju — izvzet je Dunaj in njegova predmestja — najmanj 100, svojega zastopnika v krajnem šolskem svetu, ki ga voli dotična verska višja oblast. Le-ta zastopnik ima pa pravico, se udeleževati posvetovanj in glasovanj le v onih sejah, kjer se razpravlja specijalno o predmetih tikajočih se interesa zastopanih.

Krajnega šolskega nadzornika imenuje okrajni šolski svet za dobo 6 let izmed v šolski občini stanujočih davkoplačevalcev. Učitelji ljudskih šol ne morejo biti krajni šolski nadzorniki. Predsedniki, oziroma njih namestniki se volijo za dobo 6 let. Katoliški duhovnik more volitev odkloniti. Zastopniki drugih veroizpovedovanj kakor tudi učitelji ne morejo biti voljeni krajnim šolskim predsednikom. V mestih z lastnim štatutom — izvzemši Dunaja — prevzame posle krajnih šolskih svetov okrajni šolski svet. Krajne šolske nadzornike v takih mestih imenuje deželni šolski svet izmed članov okrajnega šolskega sveta. Na Dunaju pa imenuje okrajni šolski svet po potrebi krajne šolske nadzornike izmed članov dotičnih krajnih šolskih svetov.

Okrajni šolski svet. Le-ta pa obstoja po novem zakonu poleg sedaj običajnih članov še iz posebnih zastopnikov deželnega odbora in okrajnih šolskih nadzornikov. Člani okrajnega šolskega sveta morajo pri vstopu v okrajni šolski svet priseči »prisego molčečnosti«, t. j. da ne bodo izdali ne ustmeno ne pismeno onih »tajnosti«, kise tičejo osebnih, javnih ali pa službenih interesov. Kdor ne priseže te prisege, se sploh ne sme udeleževati sej. Okrajni šolski svet lahko kaznuje take uporneže z globo do sto kron. Enaka kazen zadene tudi one, ki prelomijo to prisego.

V deželni šolski svet odpošilja dunajski zastop po novem štiri, namesto sedanjih treh zastopnikov. Tudi zastopniki v deželnem šolskem svetu morajo priseči »prisego molčečnosti«.

b) Šolsko vzdrževanje.

Meščanske šole naj se ustanavljajo le zaradi krajnih potreb. V krajih, kjer so srednje šole, se mora s poukom nehati kakor tudi pričeti istočasno kakor na srednjih šolah. Tu so torej velike počitnice enake počitnicam srednjih šol.

Stroške za vzdrževanje posameznih šol pokrivajo posamezne občine, oziroma deželni šolski zaklad. Dosedanji okrajni šolski zakladi se razpuste.

K tem stroškom se prištevajo sledeči: aktivitetne doklade učiteljem, podpore učiteljem, oziroma njih vdovam in sirotam za slučaj bolezni ali drugih nesreč po potrebi in — zaslužnju; vzdrževanje učnih pripomočkov; starostne podpore učiteljicam ročnih del; podpore okraj. učit. knjižnicam; dnevnine in potnine učnim osebam k okrajnim učiteljskim konferencijam, kakor tudi delegatom za deželno konferencijo. Denar nakazuje deželni odbor.

c) Pravne razmere učiteljstva.

Konjsko kopito te »Landesschulreforme« pa se kaže v posebni luči v pravnih razmerah učiteljstva, zakaj § 6. pravi — citujemo y originalu —: »Das in den Schulbezirken außer Wien einzelnen Gemeinden und den Bezirksschulräten zustehende Ernennungsrecht der Lehrpersonen an den öffentlichen Volksschulen bleibt aufrecht, wenn die gesetzlichen Zuschüsse des betreffenden Schulbezirkes zum Landesschul-

fonds nach dem Voranschlage für das betreffende Kalenderjahr 50 Prozent des gesamten dem Landesschulfonds obliegenden Schulaufwandes für diesen Bezirk betragen, geht aber in jenen Schulbezirken, wo die Landesschulumlage diese Grenze nicht erreicht, auf den Landesauschuß über.«

Na Dunaju pa imenuje mestni občinski zastop učiteljstvo. § 13. veli dalje: Jeder im Lehrfach Angestellte muß sich einer definitiven oder provisorischen Versetzung aus Dienstesrücksichten fügen und sich auch aushilfsweise an einer anderen Schule verwenden lassen. Indes darf eine Lehrperson durch derlei Maßnahmen in ihrem bisherigen Dienstehkommen an Jahresgehalt und Dienstalterszulagen, im Falle der provisorischen Versetzung und der Zuweisung an eine andere Schule zur aushilfsweisen Dienstleistung auch in der bisher bezogenen Funktionszulage und dem bisher genossenen Quartiergeld keine Einbuße erleiden. Versetzungen von definitiven Lehrpersonen verfügt der Landesschulrat nach Anhörung des Ortsschulrates und im Einvernehmen mit dem ernennungsberechtigten Organen. Die Zuweisung von Lehrpersonen an andere Schulen zur bloß aushilfsweisen Dienstleistung wird vom Bezirksschulrat vorgenommen.

Velezanimiv je dalje odlomek, kjer se obravnava discipliniranje učiteljstva. Tu se mora zamoriti takoj v kali vsaka nepokornost in učitelj mora postati tu prava pravcata raja, individualnost nima prostora v okvirju tega zakona, služili bodo sami ponižni hlapci in klečeplazci, zakaj kot službeni pregrešek se smatra — »jedes pflichtwidrige Verhalten von definitiv oder provisorisch angestellten Lehrpersonen in der Schule sowie ein das Ansehen des Lehrstandes oder die Wirksamkeit als Erzieher und Lehrer schädigendes Verhalten von Lehrpersonen außerhalb der Schule«. Kake nazore imajo pa ravno dunajski mogotci o delovanju učiteljstva zunaj šole, o tem pisati bi bilo menda odveč. Vsak prestop se kaznuje ali z grajo ali z disciplinarno kaznijo.

Grajo podeli ali šol. voditelj ali okr. šol. svet, prvi ustmeno, slednji pismeno. Disciplinarno kazen izreče deželni šolski svet. Le-te so: ukor, denarna kazen do 100 K, pomaknitev v nižji plačilni razred, odtegnitev funkcijskih doklad, ravnateljskih, nadučiteljskih ali voditeljskih, prestavljenje na drugo službo, odpustitev iz službenega kraja, odpustitev iz službe. — Preden se izreče discipliniranje, se mora dati kaznencu prilika, da se opraviči. Odpustitev iz službe izvrši se le tedaj, ako je bil dotični že prej disciplinarno kaznovan, a se ni poboljšal. Kdor se pa pregreši posebno proti pravnosti, »veri« ali prepovedi telesnega kaznovanja, dobi takoj — »plavo polo«.

Glavni in edini namen te preprozorne »Landesschulreforme« je izročiti šolstvo sploh v popolno oblast antisemitski stranki in po tej v popolni objem internacionalnega klerikalizma. Slovenskim kratkovidnežem se pa tu odpira najlepša perspektiva v nejasno bodočnost. \triangle

Za čast naroda in dežele!

Vrata deželne zbornice so se zaprla. Upi in nade, ki so jih stavili posamezni stanovi na deželno zbornico, ostanejo še v nedogledni čas nerešeni, ostanejo — upi in nade. Pa četudi se niso izpolnila upanja, ki smo jih gojili mi in drugi